

Higien'a si Scõl'a,

FOIA

pentru

Sanetate, morbi, educatiune si Instructiune.

Aprile Nr. 4. 1877.	Ese in Temisiora odata intr'o luna 1 cõla. Pretiulu pe unu anu 2 fl., pe $\frac{1}{2}$ anu 1 fl. Pentru strainetate 3 fl. pe unu anu. Se pôte prenumerá mai usioru prin asemnate postali la redactiune.	Anulu alu doilea.
--	---	------------------------------------

Votiv'a tabl'a.

Ceea ce noi medicii prestamu astadi in poporu si pentru poporu in higiena, nu e alt'a nimicu, ori catu ne amu laudá noi cu ea, de catu o gõla aparintia; in proportiune la ceea, ce e indreptatitu poporulu a cere dela medicii seculului alu 19-lea pè terenulu higienicu, suntu cele ce noi i imbiamu, numai tandeliture higienistice. Peste totu noi medicii, nici nu potemu fi igienici, pana candu noi practisamu dupa siablon'a de astadi, pana candu bolnavii nostri ceru inca dela noi recepte de materii veninõse, si noi le damu cu sil'a „medicamente“ ale caroru eficacia a o crede trebue se ne rusinam noi insiene. Si totusi trebue se ne constringa nebunululu patientu la recepte si medicamentè, astadi, cá nainte de 100 ani, de si lancet'a de sange numai vré se traga; colonului, care credinciosu cere dela predilectulu seu medicu taiarea venii si lécuri, vomu predicá in zedaru la patulu dureriloru higien'a, si in altu locu decatu la patulu dureriloru nu are laiculu ureche pentru higien'a nostra! Insusi acolo unde, pe bas'a insielaciunei de mai multi ani din taiarea venii si din pracs'a cu medicamente, in singuratiei medici chiar'a onestate vorbesce mai tare de catu ocupatiunea cu vinderea recepteloru, chiaru si aci nu se pôte motivá duratoriu a luminá higienice musitariel sale poffitorie de recepte? Cuteze elu acést'a fatie cu sine si cu ai sei, candu elu vede, ca consuma tota bun'a vointi'a sa in daun'a propria numai la cei nemultiemitori, si ca totu umanismulu deschisu alu seu servece numai spre aceea a face se'lu parasésca si cei mai bestrani clienti ai sei si se'lu mane in bratiel al-

tui mai viclenu colega, care li se scie lingusi cu recepte? Schimbaciunile si pofitoriele de medicamente poporu! mori dara de epidemii, ingropa amicu si barbatu si copilu si te preda mortii, candu medicamentele nu'ti mai potu ajuta!

Dr. Oidtmann

in „unu cuventu desehisu despre meseri'a medica“.

Despre positiunea diferiteloru metode sanative.

I.

Amu vediutu metod'a alopatica, homeopatica si fisiiatrica. Esperinti'a ne invatia si nu se pote nega, ca tote aceste metode vindeca boalele. Si daca noi ne mai ocupamu acuma inca de aceste metode, facemu numai din acelu punctu de vedere, ca se aratamu cetitoriloru nostri cum se saneze boalele in fia care metoda, ca asia judecandu si combinendu tote la o alta, se'si alega, ce e mai bunu, mai folositoriu si mai eftinu.

Alopatici tienu morbulu de unu inimicu, care a intratu in corpu; morbulu si corpulu suntu dara la ei doue fiintie absolute, ce stau inamice un'a catre alt'a. Dupa acest'a privire morbulu se luptu in contra corpului si canta in catu pote, alu strica ori dauna. Totu cam asemené privire este si a homeopatiloru.

Fisiiatrici din contra: ei tienu morbulu de o nisuintia a corpului, desteptata prin incarcarea cu materia bolnavicioasa, da, ei tienu, de si acest'a se va para la multi ceva nou, bol'a de o activitate extraordinaria, trecuta peste marginile naturi morbosu urcate a procesului vietii comunu, care are de tinenta curatierea si eliberarea corpului de materii bolnaviciose.

Cu catu este corpulu mai puternicu cu atata mai energiosu si cu atata mai mare desvoltare de putere se efiptuesce acest'a lupta; cum ea d. e. se arata la friguri, si mai cu sema candu aceste suntu cu caracteru sinocalu — tare aprinsu — urcatu la unu gradu insemnatu alu desvoltarii poteriloru, candu apoi flacar'a vietii bate in tote partiele si trebuie impededata arderea corpului. Vre se dica, ca de si lupt'a acest'a este altcum salutaria, ea totusi la o desvoltare mai mare de caldura, aru pote deveni periculosa mistuidu corpulu, daca nu s'aru moderá.

Daca in friguri circuleze sangele mai cumplitu prin arterii si veni la unu gradu de caldura urcatu, este evidentu ca prin inmultit'a desvoltare a caldurei trebuie se se intemple o mai mare perdere in materiele sanetose, catu si bolnaviciose, precum si prin aceea, ca grabitoriele unde ale sangelui vinu in contactu mai desu cu organele escretorie, se da potin-

ti'a, cá presentele materii bolnavicioase se ese din corpn in unu modu imultitu.

In boalele cronice — lungu duratorie — nu se arata idea, ca ból'a aru fi o luptá sanativa asia de invederatu, pentru ca natur'a corpului este deja mai multu ori mai putienu paralisata si adeca séu in urmarea mai multoru boale acute premerse, cari au fostu reu tractate, séu in urmarea premersului mai lungu duratoriului modu de viatia nepotrivitu.

Si astfelu vedemu dara, ca ból'a si puterea vindecatoria a naturei suntu de a se considerá, cá nedespartitu legate si este o cu totulu gre-sita parerea a le considerá, cá doue lucruri absolutu aposite. Vré se dica, ca unde se arata o bóla acolo si puterea vietii vindecatoria se tradiasce si sta la indemanu, ce se pote dovedi din destulu cu aceea, ca si cele mai grele bóle se vindecá fara nici unu medicamentu!

Cá cetitorii nostri se se convinga despre cele aratate mai susu in privinti'a vietii corpului, se privimu odata procesulu vietii in activitatea sa principala.

Procesulu vietii consideratu abstractu, urmeze doue scopuri 1-o scopulu nutririi. 2. scopulu escretiunei — a storcerii, scoterii afara.

Nutritiunea ingrijasee a aplicá midilocenele de nutritiune cá materialu de edificatu pentru utilizatele si invecchitele parti constitutive ale corpului; escretiunea impinge afara totu, ce nu e mai multu folositoriu corpului, ci daunaciosu, si acést'a activitate a escretiunei are se se ocupe in viati'a corpului 1 de tote nedigestibili si nedigestite remasitie ale nutrementeloru. 2. de formatiunile corpului, cari trebuie alungate, cá se faca locu la unu depositu nou de materialu si infine 3. de indepartarea tuturoru straineloru si daunacioseloru materii, cari in economi'a corpului nu potu aflá aplicatiune, d. e. cá se fia prelucrate in substanti'a corpului.

Acést'a de preurma activitate este, care o vedemu, ca in casuri de betejire pasieste inainte in unu modu neobicinuitu eminentu si se numesce puterea naturala sanativa séu vitalitatea. Vitalitatea cuprinde dara in acestu intielesu specialminte partea escretoria á metamorfosei in opozitiune cu partea insusirii adeca asimilarii. Dupa acést'a chipsuintia numai póte fi greu a aflá temeiuu, ce mesure suntu de luatu, cá se formamu lupt'a sanativa pentru corpu salutaria si binecuventata.

Mediculu trebuie se castige amesuratu voci naturei, acele conditiuni, sub cari procesulu vietii se nu se conturbe nici de cum in actiunea sa, ci se caute numai a impedecá prémarea si grabnic'a actiune, apoi dupa cercetarea bólei, a imbiá acolo ajutoriu energicu, unde se va aflá acest'a de lips'a. Mai nainte de tote trebuie elu se auda vocea naturei, se iscodé-sca semnele ei, si se le urmeze, vré se dica: se satisfaca instinctului bolnavului. — In bólele acute, unde instinctulu, nu e conturbatu, póte elu

urmă cu tota increderea acestora indigitari ale naturii, de si in boalele cronice, nu e totu deuna, de a i se crede, caci, precum scimu, poftele bolnavilor cronici sunt de multe ori ciudate, incatu amu comite o apucatura nenimerita, daca le amu satisface.

Se vedemu dara acuma modulu si feliulu cum procedu alopatii la sanarea bóleloru.

Ei privescu morbós'a nisuintia a corpului, a impinge afara materiale bolnaviciose, de ceva inimicitia si cugeta, ca a sanatu bol'a cu suprimearea — apasarea — loru.

Medicamentele efeptuescu adeca in urmarea drasticei lucrari a loru si a insusireloru loru inemice vietii o suprimere a simptomeloru; ele sielescu dara corpulu mai multu ori mai putienu, a parasi lupt'a sanativa in contra materieloru morbóse. Urmarea naturala este dara, ca simptomele bólei disparu si atatu bolnavulu, catu si mediculu este sedusu a crede: ca ból'a e sanata.

Mai tardiu se intrarma éراسي corpulu si órécicatu se intaresce si apoi incercá éراسي, a lapadá afara prin noue nisuintie materiale morbose, si astfeliu se nasee asia numitá recidiva, si patim'a se face mai incalcita si organismulu a perdutu din puterea sa originala.

Daca se dau acuma bolnavulu éراسي medicamente si inca in unu timpu mai indelungatu, cum se cam intempla, apoi inghititele medicamente suprimu erasi nisuintiele organismului a se cureti de materiale morbose, si cu ele si simptomele morbului si astfeliu urmedia séu mortea si incheie tóte durerile, séu bolnavii cadu in bóle cronice lungu duratorie, mangaindui mediculu, ca curendu se voru insanetosiá de totu.

Daru bolnavulu simte marcedirea, ce jace in carnea si sangele seu, elu are unu simtiu, care na se pote numi bóla, inse nu e nici sanetate; elu nu cugeta a fi bolnavu, pentru ca corpului lui lipsescu poterile, a intreprende o lupta sanativa, sanatosu inca nu e, pentru ca ii lipsesce simtiulu greu de descrisu alu unei adeverate sanetati.

Mai áducemu inca odata inaintea ochiloru cetitoriloru pre scurtu modulu cum sanéze alopatii, caci in adeveru acést'a nu li se póte destulu intipari in memoria, de vomu cugetá, ce stricaciune aducu medicamentele organismului nostru.

Noi vediuramu cevasi mai nainte, cum alopatii, in locu se sprijín-sca corpulu in casuri de bóle, cá elu se póta duce indeplinire lupt'a de curetienia, inca'i mai incarca noue, straine si prin urmare daunaciose materii, in contra caroru se vede elu silitu a se aperá, si prin acést'a perde si slabesce din poterile si energi'a sa. Cumca acestu nou importu de materii straine in corpulu animalu se face totu deuna o noua cauza de morbu, este invederatu, pentru ca ból'a sa escatu tocmai din presentia

materieloru straine in corpulu nostru. Medicamentele aducu lucrulu pana acolo, cá incercarile de sanare, cari anume se manifestese in dureri, cu incetulu se incete si cá nisuit'a din corpul escretiune se nu se póta efeptui.

Alopathi'a se bazeze pe o falsa supositiune: ca in medicamente s'aru aflá insusiri, a lucrá asupra ori caroru parti ale organismului nostru si prin acést'a aru fi in stare a sprijini vitalitatea. Sciinti'a despre medicamente asia numit'a farmacologi'a devine in modulu acésta la concepte false, cumca materiile morte aru pote efeptui lucrare asupra corpului viu, astfeliu cá emetic'a — de vomutu — se lucre curetiendu asupra stomacului, purganti'a suscitendu asupra matieloru, sudorifera — de asudatu — asupra pelei, diuretic'a asupra renunchiloru etc.

Pentru aceea ei au impartitu medicamentele in emetice, purgative, sudorifere, roborante — interitorie, — sedante ori narcotice, stimulative, diuretice, antiflogistice — in contra febrintielii, antiseptice — in in contra putredirei s. a.

Cautendu inse mai aproape ne convingemu, ca terenulu, pe care sa edificatu medicin'a alopatica, este legenatoriu si fora nici o tienere. — Unu medicamentu cá materia mórtá nu póte avé lucrare suscitatóri'a asupra organismului viu, si din punctulu de vedere alu mintii sanetóse trebe se i se denege tota capacitatea a desemná corpulu in manifestatiunile de viatia ale sale. Póte inse de buna séma organismulu viu lucrá asupra materieloru morte; si acést'a se intempla in tóte dilele si in tóta ór'a primindu d. e. corpulu materii si utilisendule spre inlocuirea formatiuniloru perdute prin metamorfosa, acestu procesu de apropiere — asimilare se efeptuesce prin nutrimente. Altu procesu inse devine in o neobici-nuita activitate, candu corpului se aducu in locu de nutremente medicamente! caci fiindu relatiunea loru catre corpul un'a cu totulu straiua, ele nu se potu utilisá cá materialu de edificatu pentru consumatele formatiuni, ci corpulu se grabésce, a le lapadá dela sine, cá pe nisce ospeti straini. — Si astfeliu cade larva medicinei si se arata in goliciunea sa, caci noi vedemu, ca corpulu viu spezeze mortulu medicamentu purgativu prin desiertarea scaunului din corpul viu si corpulu viu érase asia se incérca a lapadá afara si celelalte morte medicamente, precum adeca ii vine bine séu prin pele, reninchi, gura etc.

Incercarile de diferite moduri ne afirma si cea mai mare pasiva tienere a medicamentelor fatie de corpul; asia d. e. daca punemu noi unu vesicatoru pe pelea unui omu mortu, elu nu trage besica, asia dara dela intimulu contactu alu acestoru doue materii morte, nu resare nici unu efeptu; pana ce, daca unu omu viu se supune acestei proceduri, pelea lui va rosi si se va besicá.

Se va paraa póte cuiva, ca daca corpulu nostru se curetia asia iute

de aceste materii — medicamente straine, — dauna, ce se nasce din ele, nu aru fi atatu de mare, si ca ele de si remanu in corpu, totusi vedemu ca multi se sanetosiedie. — La acést'a respundemu, ca opiniunea aratata nu e dreapta, pentru ca corpulu viu, cá se lapede afara ospele nechiamatu, inimicu lui, are se se lupte cu elu si tota lupt'a aduce consumare de poteri. Oricine a vomitu ori urdinatu mai de multe ori, isi vá aduce aminte ce slabiciune a simtitu dupa acést'a. Ca unii se sanetosiescu si prin medicamente, vine de acolo, caci ele se porta prin sange in splina si in ficati si acolo se prelucra pentru de ase póte mai usioru scote afara prin pele si urina, éra incatu acést'a nu aru succede, atunci corpulu viu maresce activitatea organeloru, de cari sa lipitu o astfelu de materia si o imbraca cu mucu, care dupa aceea se inscortieze si invalue aceea materia cá intr'o capsula.

Cumca acésta produce natur'a, ne dau dovedi mii de casuri observate la sectiunile cadavreloru. Si unu Vicecolonelu cu numele D. Brömbsen, care a muritu in 27 Iuniu a. t. in etatea de 85 ani, si a portatu unu glontiu in corpulu seu 61 ani, aflatu la obductiune in spinare invalidu in o capsula pungósa. Ne arata asia numit'a hepatitisare a tuberculiloru la cei tuberculosi, ofticosi s. a.

Ce se atinge de glori'a, ca atati'a si atati'a sau vindecatu cu medicamente, dispare si acést'a, daca vomu considerá cele ce amu aratu mai susu, si ca natur'a astfelu sanéze si acolo, unde se dau si cele mai contradictorie si contrarie medicamente, si atunci se potu laudá si babele cu ap'a descantata si cei ce vindeca frigurile cu inghitirea a doi peduchi!

Daru in priviinti'a acést'a se ascultamu ce dice mediculu Bock: Cugetatoriule lectoru. Nu cugeti tu in adeveru nimica, candu tu in tote dilele vedi si audi, ca se vindeca un'a si aceiasi bóla in diferite metode sanative, prin cele mai diferite midilóce; — ca cu totul ne cultivati omeni fara cea mai putiena idea de medicina, tocmái asia de bine vindeca bolnavii, cá si cei mai invetiati doctori; ca omulu si animalulu sanéze fara medicamente; ca de multe ori la bóle tóte midilocele faimose nu ajuta nimica si ca bogatulu pe langa tota avuti'a sa in multe bóle se ajuta asia de putienu cá si celu mai seracu; — ca una si aceeași auctoritate medica la asemené bóla recomanda acusi acést'a, acusi altu medicamentu cá eminentu; ca diferite marimi medicinali la totu acele bole recomanda cu totul diferite medicamente; — ca in fine pe langa tóta propasirea medicinei, totusi moru tocmái asia de multi omeni cá nainte si pe langa cele mai diferite metode sanative numerulu muritoriloru precum si alu sculatiiloru remane cam asemené.

De ce se nu ertamu laiciloru intors'a si supersticios'a, de multe ori batjocuratori'a de mintea omenesca privire de bunica despre medicamente si metode sanative? Superstitiune, carei se inchina si cei mai multi maestri sanitari, cari cugeta, ca potu saná morbiei prin oresice luatú din adanca stupid'a anticitate, parte prin affarile noueloru timpuri, in vreme ce este a se multiemi acést'a sanare numai procesului de sanare in corpulu nostru? Cumca acestu procesu sanativu trebue inaintatu prin o potrivita tieneré dietetica condusa de medicu, acestá nu vreu se pricipa nici laicii, nici artisti sanitari". — Aci a spusú Dr. Bock totu si inca inainte cu putieni ani.

Daca datele statistice ne dovedescu, ca acolo, unde locuescu multi medici, mortalitatea e mai mare in proportiune cu alte locuri, apoi e invederatu cá sórele, ca noi avemú se cautamu implérea listeloru cu morti nu numai in bole si in caducitatea genului omenescu, ci si in tractarea bóleloru cu medicina. Si daca actiunea unui medicu nu jace in panditele legi ale naturei, apoi atunci e totu una, au ca face pe medicu unu profesorú invetiatu, ori o baba, fiindu ca experimentarea loru este numai o órba nemerire, si se pote asemaná cu jucari'a de micea. — Suntu multi medici, cari recunoscú nefolosulu si daun'a, medicamenteloru, inse ei cugeta a lucrá in interesulu loru, daca acést'a nu o spunu in publicu. Ei cá se se arate aplicati a satisfice publicului insetatu dupa medicamente, ordinezé medicamente, inse aceste suntu numai la aparitiune, caci efectulu loru asupra organismului viu se asemaná nulei, prin ce inse baremu nu se opacesce natur'a in lucrarea sa si prin acést'a se ivescu de multe ori stralucite rezultate. — La astfelu de medici apoi arata credintiosii medicamenteloru, si li se canta laude nemeritate, pentru ca nu ei, ci natur'a a sanatu. — Nu potemu lasá neamintitu, ca publiculu insetatu dupa medicamente, canta cu ochi rei asupra mediciloru, cari nu servescu numai decatu cu recepte.

E dara una mare nenorocire pentru poporu, daca elu se inchina credintiei traditionali si nu vré se scie de o viatia potrivita naturei, pasiesce cu neineredere in contra mediciloru fara medicamente si astfelu impedeaca insusi propagarea tractarii bolnaviloru fara medicamente.

Daca plantele remanu indereptu in crescerea loru séu se pirnicescu, atunci gradinariulu séu econom'a casii cauta mai antaiú a aflá, ce apucatura rea, ori negrijire sau intemplatú la acele plante, si daca nu au influintiatu cumva tempestatea a le strica, apoi ea cauta se suplinesca aceea, ce lipsesce, incatu acést'a este in puterea sa, inse nu cu medicamente, ci cu aeru curatu, lumina, udare si midiloce nutritorie potrivite. — Cari au invetiatu cu mine medicin'a sub profesorulu Bene, isi voru aduce aminte,

ca acést'a de si unu medicu forte renumitu, la tote bólele, ne dictá tote medicamentele, daru in practsa éra forte simplu.

Educatiunea.

3. Etatea copilarésca.

Acést'a incepe cu intiercatulu, adeca cam dela finea anului dintaiu si tiene pana la schimbarea dintiloru séu pana la alu 7 anu, si pentru aceea se numesce si etatea dintiloru laptelui. Copilulu cresce in acést'a epoca cam pana la 42 policari si trage cam 40 pondi; peste totu in totu anulu cresce lungimea lui cu 2—3 policari, éra greutatea cu 3 $\frac{1}{2}$ pondi; inse acesta crescamentu este mai insemnatu in anii dintaiu, decatu mai tardiu.

In proportiune cu trunchiulu marimea capului deseresce, éra aceea a extremitatiloru cresce, tocmai cá si creierulu in capatiena. Anim'a bate de 85—90 ori in unu minutu. Acést'a etate, care proportionalminte se deosebésce de cele lalte etati prin o formatiune mai repede a corpului si a spiretului, se póte inparti bine in doue sectiuni, adeca in etatea pruncésca prima si secunda.

Cea dintain etate pruncésca se intinde pana la alu treilea si la unii mai slabuti copiii, pana la alu patrulea anu. Mestecarea, mergereu si vorbirea suntu cele trei miscari, cari anuncia independinti'a copilului, ce in acést'a epoca incepe a se eliberá. Elu invatía cam de odata a mancá, a merge si a vorbi. Acést'a propasire este forte naturala si vine dela asemené desvoltare a nerviloru. Copiii plangu acuma mai raru, caci au altu organu, cu care se arate lipsele sale. La inceputulu acesti epoce se arata inca destula debilitate si mortalitate la copii, inse curendu cresce facultatea de resistintia in contra daunacioseloru influintie si astfelu bólele si mortalitatea devinu mai rare.

Educatiunea fisica in acést'a etate cere atentiunea parintiloru la nutrementu, aeru, miscare, curetieni'a pelei, temperatura, somnu si sensuri. — Nutrementulu consta la inceputu mai cu séma din lapte bunu de vaca, apoi grisú fertu in lapte, jimla moiata in lapte, mamaliga cu lapte, mai tardiu mancari totu mai vertóse, dara catu se póte cu evitarea carnei, a cafeoei, si ori carei materie iritatoria si acuma au se fia copiii dedati a bé si apa, daru acést'a se fia pecatu se pote curata si própseta. Suntu medici, cari desbatu parintii a nu lasá pruncii loru se manance pane négra, adeca tocmai aceea, ce natur'a loru cere mai cu séma, daru inse le da consiliu cá sei hranésca catu se póte cu carne, adeca tocmai din contra cu ceca, ce cere natur'a copilarésca. Noi tienemu

acést'a de unu prejudetiu nemotivatu si daunaciosu. — Unu invetiu ^{re}u este a dá copiiloru din tote, ce mananca parintii, cum dicu cá se nu descréca. — Cumca tóte spirituósele trebuie indepartate de la copii, se intielege de sine. — Mancarea se se dé copiiloru in timpu oteritu si se se invétie a mancá incetu si curatu. Lecariiele si gustariiele din un'a si alta bucata se nu se suferé. Aerulu, in care vietiucesce copilulu, mai vertosu candu dórme, se fia de 12—14° R. si curatu pe catu se pote; pentru aceea copilulu se petreca in aeru liberu jucenduse catu se pote de multu, inse nu in ventu, pulbare si frigu. Misicarea. Aci e regul'a principala, a dá copilului la misicarea sa, catu se pote de putienu ajutoriu, cá elu se'si castige de timpuriu prin propriele nisuintie desteritati si se'si eserceze vointi'a. Trebuie inse dedati a imitá certe misicari ale pecioreloru si maneloru adeca a prinde paharulu ori lingur'a, si ale duce la gura, a prinde si a portá diverse obiecte, a sverli si a prinde, a sari, a merge dreptu si intorsu s. a. daru are a se incungiurá ori ce miscare uniforma mai lungu duratoria si ostenitoria, precum si starea pe picioare mai indelungata. Drept'a schimbare a misicarii, adeca a alergá, a merge, a stá, a siedé, a se culcá acusi pe o lature, acusi pe alt'a si mai vertosu pe spate, este forte priinciosa. Portendu copiii de mana, acést'a trebuie schimbata acusi dé drépt'a acusi dé stanga, caci altufeliulu se pote corpulu incoviá in o parte. — Curetieni'a pelei cere cea mai mare atentiune a parintiloru. Copilulu trebuie si acuma scaldatu ori spalatu peste totu corpulu cu apa stemperata, si cu catu cresce copilulu, cu atata se fia ap'a totu mai recorósa, adeca dela 22—16° R. caci acést'a intaresce nu numai pelea si o face capace a resistá influintiloru esterne, ci totu odatu reageze si asupra nerviloru si prin acesti'a asupra tuturoru organeloru interne. Pe lenga aceste trebuie dedati copiii a aratá prin expresiuni necesitatea corporala, si mai tardiu a o esecutá ei insisi in ordine buna. — A mancá curatu fara asi manji vestmintele, asi spelá gur'a dupa mancare inca trebuie dedati, dara inse acést'a curetienia a vestminteloru se nu tréca marginea facendu din ei papusie inpodobite, caci prin acést'a se impedece copiii in misicarele si jocurile lor. Temperatur'a inca cere o deosebita atentiune, caci ea molesiesce multu copiii, si ii asemana planteloru din florarii calde, pentru aceea cu catu cresce copilulu, cu atata se pote espune unei temperature mai scadiute fara dauna, mai vertosu, daca se voru spalá cu apa cum amu aratatu mai susu. Imbracamintea cere cu atat'a mai mare atentiune, cu catu temperatur'a aterna multu dela dens'a. Dreptu aceea capulu si grumadiulu se fia pururea голу si numai scutite in liberu de sóre si de frigu. Vestmintele si fia dara scurtutie si largi, cá copiii se'si póta misicá medularele neimpedecatu. Pantalonii se se ingadue la feciorasi numai mai tardiu si astfelu, cá se

nu constringa genitalele si se fia portati cu braire pe umeri, séu imbumbati de roca. Caltunii si cismulitiele se nu le stringa piciorulu si unde e cu potintia sei dedamu a umblá desculti mai vertosu in locuri nasipóse, firese vara, caci atuncea nu voru avé mai tardiu peiore reci. Firesee, cá vestmintele trebuie indreptate dupa anotempii si dupa temperatur'a esterna, inse oblojirea fara séma este tare stricatoria. — Somnulu este pentru copiii in etatea acést'a si dio'a de lipsa, pentru ca ei invatia acuma a intrebuintiá muschii si pentru aceea au se se si odihnesca potrivit. Pentru aceea dupa prandiu se se puna copiii in patulu loru si se dorma odihniti; caci dreptu se dice: copilari'a este timpul somnului mintii. Aici mai avemu de a observá, ca nu e bine a luá copiii in patulu pariutiloru, ci ei au se dórma in patulu loru propriu si pe catu se póte deosebiti.

Educatiunea spiretuala are a se ocupá la inceputulu acestei epoci cu dedarea copiiloru asi esercea sensurile si a ascultá. Si aicea este legea principala, a delaturá dela copilu totu, la ce elu nu are de a se dedá, si a repeti aceea, la ce are elu a se dedá, cá sei i se faca in alt'a natura, firesee cu convenita schimbare intre activitate si odihna precum si cu graduata inaltiare a activitatii. Durere, ca multi parinti lasa sortii, cum se se desvólte sensurile si matur'a capacitate spiretuale a copilulu si prin acést'a le subtrage o mare parte a materialulu de cultura si de bucuri'a vietii, — Sensurile ceru la copilu cea mai mare crutiare, precum si cea mai ingrijitoria tractaré si potrivita educatiune. S. VEDIULUI cere mai cu séma o potrivita exercitare si acést'a nu numai in privinti'a periferiei vederei, cá adeca se cunosca atatu cele de aprópe catu si cele mai indepartate obiecte cu numai posibila claritate, ci si in privinti'a agerimei, iutimei si duratiunei, cu care potemu vedé. Spre acestu scopu ducemu copiii in liberu si ii indemnamu asi indreptá ochii catre obiecte mai indepartate mai mari si mai mici si ale urmá, ale privi cu atentiune din diferite distantie, si astfeliu isi voru ageri vederea. — S. AUDIULUI este a se eserceá in privinti'a agerimei, adeca a distinge sonuri domóle si indepartate si a finatatiei, adeca sonuri inalte, afunde, curate si false, precum si in priviinti'a directiunei si a indepartarii sonurilor.

Copilulu trebuie dara candusu a ascultá music'a cu atentiune si astfeliu ai suscitá gustulu pentru musica si cantu. S. MIROSULUI inca se póte desteptá a cunosce diferintiele intre diversele materii mirositorie. S. GUSTULUI nu trebuie multu exercitatu séu baremu nu pré timpuriu, caci astfeliu se desvolta simtiulu dupa lecarii, lingarii si de gurmanu. — S. PIPAITULUI, care are facultatea sa mai cu séma in verfurile degeteloru, pote fi tempuriu intratata esercétu, cá elu se cunosca obiectele ferbinti, impunsetorie si taietorie. Mai tardiu se póte esercea, cá copilulu cu ochii

inchisi se pricepa a distinge insusirele corpuriloru pipaibile, asprimea, nedediemea, recel'a, caldur'a si astfelu asi form'a s. pipaitului. — Sensulu comunu — facultatea de a simti — inca nu trebuie neconsideratu la educatiunea copilului, si acest'a mai vertosu spre stapanirea simtiuriloru neplacute. Aci au inse crescatorii a merge inainte cu esemplu bunu, adeca a prinde animale urite si gretiose si a lasa se le prinda si copilulu, a nu se infiora si ingretiosia de ori ce lucru scarnavu. Se nu lasamu din vedere, ca boldulu de imitatiune este la copilu atatu de mare, in catu elu forte iute se deda la cele bune, ca si la cele rele ale impregiurului seu, la amicitate ca si la morositate. Vaiatarea, candu unu copilu se lovesce, ori candu atacatu de vreunu morbu, alu condolea si desmerda, inca nu e bine, caci copilulu se pote speria, e mai bine a ne face, ca nu'lu observamu, seu se'i dicemu, ca nu e nimicu, acusi va trece.

Morositatea si reo'a dispositiune a unui copilu sanetosu nu e de a o delatur'a prin midiloce iritative ori demolitorie, ci prin ocupatiune petrecatoria, pentru ca uritulu nasce in copilu aceste laune. Ba nici la copilulu bolnavu nu e bine a ne arata pre ingrijiti si alu infesta prin tendretie, caci reulu pote cresce, ci se'lu lasamu in pace, ca se odihnesca.

O virtute principala, ce trebuie acuma educata in copilu, ca se i se faca in alta natura, este ascultarea, fiindu ca prin acesta se pune unu fundamentu fermu pentru o educatiune mai tardia, pe care o inlesnesce multu. Vedi bine ca copilulu se pote deda la ascultare numai prin o tractare consecinta si asemené si prin dedare la ascultare, si aci au crescatorii se pasiesca cu cuvenita privire, era nu dupa laune. Nimicu se nu ise oprésca, ce nu se pote incungiura si nici odata in gluma ori ridindu ci in ^{si} este si cu putiene cuvinte. Ce se porunceste odata copilului, trebuie elu se indeplinésce, si ce i sa opritu odata, si elu aru intreprinde, trebuie totu deuna opritu pana nu i se face portarea de mai nainte cu nepotintia. Mai cu séma este a se observa la copiii cu temperamentu vioniu o strictetia mare, inse linistita si o consecintia nestremutata. Cu atatu mai pucinu au parintii a se roga de copilu seu alu lingusi, ca se asculte. Cu ajutoriulu ascultarii potu fi si trebuie se fia dedati copiii la dreptate, astfelu, ca ei, candu prin impresiunile sensuriloru sintiescu ca eulu loru este separatu de lumea esterna si devinu la consciintia de sine, se aibe o buna morala dispositiune prin singur'a dedare, pe carea apoi, cu ajutoriulu crescendei minte se se pota edifica mai de parte. Omulu, care din dedare, este bunu remane modestu, pentru ca elu crede, ca nu pote fi altfelu, decatu tocmai asia cum este. Si daca avemu se intre lasamu totu, ce se numesce invetiamentu si invetiare pana la alu sieptelea anu, are in acestu periodu se se intrebuintia tote pentru cultivarea omului moralu si a unui caracteru onestu. Caci tocmai acuma se pote cu usiora silintia prin

drepta dedare altui in creierulu copilului simtiulu de dreptate si de bine, cá se remana pentru tóta viati'a intiparitu in elu. Inse atunci nu potu parintii érta copilului minciun'a si necredintia, trotiulu si capritiulu, egoismulu si necuviinti'a, ci trebuie se le pedepsésca fara indurare. Daca inse parintii se bucura, candu copii facu neserimbe si nu le potú denegá nimica lasandu pedepsirea loru pana voru capata minte, cum dicu ei, atunci sta reu cu viitoriulu acestoru copii si alu parintiloru loru. Pedépsa, care firesce trebuie potrivita temperamentului copilului si la cei mai multi nu trebuie nici de cum a constá din bataia — de si acést'a in multe casuri nu pote lipsi — are se fia unu midilocu disciplinariu, care numai pana atunci trebuie aplicatu, pana ce copilulu nu are formata consciinti'a de sine, asia dara in anii cei trei dintaiu. Dupa acestu timpu se fia unu copilu pe langa mintea ce o are, asia de ascultatoriu, cá numai admonitii mai domole se ajunga spre mai departea educatiune. Unu copilu, care dupa patru ani capata bataie, este copilu reu crescutu. Tocmai asia cá prin pedépsa se fia educatiunea si prin premia numai in anii cei dintaiu esecntata, candu copilulu inca nu e destulu consciu de sine, caci care consciu de sine lucra dreptu si bine numai pentru premiare, este unu omu ticalosu.

Asteptarea unei premiari intiparesce bunei portari si ascultari a copilului caracterulu egoismului si alu venalitatii. O plina de iubire portare a parintiloru fatia de copiii ascultatori trebuie se fia pentru densii celn mai frumosu premiu. Tocmai asia póte usioru stricá copilului si o necontentita lauda si ai schimbá naturalitatea si bun'a sa portare in desiértatiune si ambitiune. Ba si cu insasi tendretiele au se fia parintii precauti; caci daca ele suntu prea mari si afectuose, apoi si le pótu si copiii dedá, mei, dacá mai tardiu voru incetá séu se voru aratá la frati ori sorori mar mici, voru cugetá cei mai mari ca suutu neglesi. — Ce se atinge de pedepsire, apoi trebuie urmatu cu cea mai mare precautiune, ori ce pe déps'a, daca are se fia eficace, trebuie mai antaiu amenintiata si se aibe relatiune numai la unu casu oteritu; ea inse trebuie se urmeze in casulu acést'a, inse nici odata in mania ori in afectu. Se nu cugete cineva, ca o asprime a pedepsii aru duce mai nainte la scopu, de catu un'a mai domóla si pentru aceea pentru orice gresiala se se tiena oterita pedépsa. Dupa superat'a pedepsire se se uite, ce a fostu mai nainte, se nu i se mai amenintia, ci se ise erte asia, cá candu sa'ru fi indreptatu cu totulu. O portare falsa catre copilu mai vertosu, candu elu a gresitu, este ironia, caci ea strica animei deschise si póte apare copilului cá o gluma desbrata de tota iubirea. Se pote copilului crutiá multe pedepse, deca ilu vomu dedá delocu dela inceputu a incungiurá ocaasiunca de ase dedá la falsitate si ilu vomu dedá la ce e dreptu.

Copilulu se p^ote ded^a d. e. a stim^a proprietatea altuia prin aceea d^eca nuⁱ vomu concede a lu^a tote obiectele, pe cari le doresce si cari suntu ale altora, din contra inse cu ale sale va pot^e totu deuna dispune. A iubi ordinea se pote ded^a prin aceea, ca i vomu pune obiectele de jocu ale sale in ordine cuvenita apoi ilu vomu inveti^a, a le pune elu insusi in ordine, dupa ce nu se mai joaca cu ele. Simtiulu de eurentenia si de sfi^aala inca se dest^epta in copilu, daca ilu vomu ded^a delocu la aceste. Sinceritatea si adev^eru se producu in copilu, daca vomu fi catre densulu sinceri si adev^erati si nu vomu trece cu vederea minciunile viclene, daru nici nu vomu suferi nici celu mai nevinovatu neadeveru. Copilulu se p^ote asecur^a in contra dedarii multoru necuvintie, d^eca vomu pricepe alu ocup^a dreptu prin jocuri. — Spre dr^ept^a cultivare a mintii au in ac^est^a epoca a se esercea numai sensurile si ac^est^a mai bine in forma de jocu. Jocanduse trebue se intre copiii in minunele creatiunei si dreptu dice Tilt: tota desv^oltarea spiretuala in cei siepte ani dintaiu se fia legata numai de jocuri si petreceri de jocu; copilaresculu spiretu trebue se cul^ega o multime de invetiature despre natura si proprietatea lucrurilor, mai nainte de ce are se se impartasiescea cu unu regulatu si sistematecu invetiamentu in scola. Se nu scapamu din vedere, ca mai antaiu apasarile sensuriloru trediescu creierulu la functiune, ce inse trebue esecutate cu mare precautiune si cu incetulu, daca acestu organu se nu patim^esca dauna, si ca aceea, ce noi prin sensurile nostre primimu in noi se se prelucre in laintrulu creierulu in reprezentatiune, ^{onceptu} judecata si inchiere, adeca se se aplice s^e de cultivarea mintii. ^{ses: ju} ^{tebr} ^{iy} ² ^{copbuntiate} ^{spre ac^est^a si pentru} ^{aceea ele} ^{au se fia p^ota} ^{multiplic} ^{te.} ^{Aceste} ^{conste} ^{numai} ^{din} ^{vreocateva} ^{obiecte,} ^{c^ari} ^{inse} ^{copilulu} ^{se} ^{le} ^{cunosca} ^{bine.} ^{Natur^a} ^{v^re,} ^{c^a} ^{copilulu} ^{se} ^{fia} ^{copilu} ^{mai} ^{nainte} ^{decatu} ^{ce} ^{se} ^{face} ^{barbatu.} ^{V^rendu} ^{dara} ^a ^{intorce} ^{a^e} ^{nuⁱ} ^{rendu,} ^{vomu} ^{produce} ^{premature} ^{fructe,} ^{cari} ^{nu} ^{au} ^{nici} ^{deplina} ^{c^o} ^{cere,} ^{nici} ^{gustu} ^{si} ^{curenda} ^{se} ^{voru} ^{stric^a.} ^{Vomu} ^{castig^a} ^{dara} ^{tineri} ^{invetiati} ^{si} ^{betrani} ^{copii.} ^{Copilari^a} ^{are} ^{propriele} ^{sale} ^{intuitiuni,} ^{concepte} ^{simtieminte;} ^{nimicu} ^{nu} ^e ^{mai} ^{neseкуру,} ^{de} ^{catu} ^{ale} ^{viri} ^{pe} ^{ale} ^{n^ostre} ^{si} ^{mai} ^{bine} ^{se} ^{cr^esca} ^{de} ⁵ ^{picioare,} ^{decatu} ^{se} ^{aiba} ^{judecata.} ^{Ce} ^{sei} ^{ajute} ^{lui} ^{mintea} ⁱⁿ ^{ac^est^a} ^{versta?} ^{Ea} ^{este} ^{unu} ^{freu} ^{pentru} ^{potere} ^{si} ^{copilulu} ^{inca} ^{nu} ^{are} ^{trebuintia} ^{de} ^{freu.} ^{Repetimu} ^{inca} ^{odata:} ^{Copilari^a} ^{este} ^{timplu} ^{somnului} ^{mintii.} — Spre desv^oltarea si eserce^erea voei — se nu o confundamu cu volnici^a si capritiu — servescu copilului eserce^erea misicari^oloru, cari inse catu se p^ote, se nu fia sprijinite de altii, si indemnarea a face ceva, la care aru fi de a invinge orisicari nepleceri ori impedimente.

Va urm^a.

Bibliografia

Viati'a si activitatea lui Maniu Samuilu Micu alias Clain de Sadu de Ioanu C. Bianu studinte la facultatea de litere si filosofia din Bucuresti. — Estrasu din analele societatii academice romane, care a adoptatu insertiunea acestei opere — este titlulu unei brosiure forte interesante, ce a esitu in Bucuresti in nou'a tipografia a laboratorilor romani si merita atentiunea romanilor. In acést'a brosiura asia dicendu in „nuce“ ne da auctorulu ei viati'a, patimile si activitatea unui lucéferu romanescu, care a strelucitu la finea secululu trecut si inceputulu secululu presentu si ale carui radie se revarse si astadi peste poporulu romanescu. Acést'a brosiura ni se vede cu atata mai interesanta, cu catu e scrisa de unu studinte, care arata frumose cunoscintie istorice si care, precum ne arata, la finea corticelei si a intiparitu in memoria frumosele cuvinte ale marelu romanu Eliade, unde dice: „Cetiti tineriloru pe Paulu Iorgoviciu, Petru Maioru, Cichindealu, Sincai, Clain si invetiati din trensii si limb'a vostra si ceea ce au fostu mosii vostri si cea ce veti poté fi, de veti urmá invetiatureloru loru. Acesti'a toti au fostu jertv'a inchinarei loru pentru slujb'a natiei. Si mortea loru póte fi dovada a inaltei loru solii si a implinirei ei cu deseversire. Voue vi se deschidu inainte alte tempore si dilele vostre potu fi mai senine si mai fericite de catu ale loru. Viforele noptei au trecut si diminéti'a Romaniei a resaritu cu sórele celu vecinicu ale carui'a radie suntu luminele, ce jaldiescu secululu alu 19-lea“.

„Aducetive aminte de faptele ^{de} ^{marire} ^{pa} ^{antiloru} nostri, cari ^{iei} au facutu intru némurile sale si veti luá ^{et} ^{mare} ^{mare} si nume ^{escanti} ^{si} Aducetiva aminte de vorb'a lui Miculu, ^{ose,} ^{romani} ^a fi totu de un'a ^{ro} ^{cau} ^{mi}“ adeva deseversitu, caci multu este a fi nascutu romanu“.

Ce frumóse, ce sublime cuvinte! O de siliaru intipari totu junele romanu in anim'a sa, precum si lea intiparitu studintele Bianu, ce leu acést'a ne umple de sperantia, ca va fi unu barbatu demnu de natiunea sa. Inainte dara Domnule Bianu!

Tincov'a in faurariu 1877. Onorable Redactiune! Cu permisiunea On. Redactiuni imi iau voia cu aceste modeste siruri a ve incredintiá, ca svaturile si invetiaturele binefacatorie, ce ni le impartasiti nu suntu strigari in pustia, nu suntu semintie aruncate pe petri! Cur'a cu apa rece este celu mai pretiosu daru alu provedintii, éra onorabilulu Dr. Vasiciu este propagatorulu — celu putienu pentru noi romanii — acestei cure, despre care m'am convinsu prin mai multe probe facute la atari ocazioni, si adeva la an. 1873, candu grasá coler'a si pe aicea si cerea victime nu-

meróse, am folositu metod'a recomandata de Dnia lui in „Albin'a“ la mai multi patimasi, éra cu deosebire la fratele meu Iuliu Popoviciu, care martiu dimineti'a in 24 Iuliu fu atacatu de bóla si tractatu dupa metod'a recomandata si in 27 Iuliu, candu perdusemu tóta speranti'a, reulu fu alun-gatu din trupu, si bolnavulu ceru in 28 diminétia ceva de mancare, iam datu 2 oue moi si mai tardiu pane cu untu próspetu. In 29 Iuliu, venindu dela s. liturghia, aflaiu pe bolnavulu scaldanduse in tróc'a mare la fan-tan'a din curte. Elu a fostu atunci de 23 ani si corpulu lui erá plinu de besicutie albe!

In tomn'a anului trecutu unu omu de 32 ani cu numele Leontiu Moiescu din locu fu taiatu de Petru Zgribanu cu securea in laturea stanga a capului doi policari dela chieme — molele capului — spre stang'a ast-felu, in catu creierii esiséra afara prin taietura — unu ce infiororriu si ne mai veditu — patientulu perdu se graiulu. Si dupa ce fu bine spe-latu cu apa rece, apoi palitu necontenitu totu cu apa rece prospeta, incepu se crésca carnea si in timpu de 6 septemani se vindeca de plinu, este si acuma sanetosu, intregu in simtiuri, lucra fara genare si fara cá se simta vreo scadere. Totu medicamentulu iá fostu numai ap'a rece. Ce se mai dicu despre multele aprinderi, cari prin aplicarea apei reci sau paralisatu si patientii au scapatu din gur'a mortii!

Cine dara cautandu cu ochii, nu va vedé potérea, ce contiene ap'a rece. Cine nu va pricepe, ca la acést'a cunosciintia salutaria nea adusu romanulu medicu, barbatulu iubitoriu de omenime, doctorulu celu adever-
ratu si fara de argiotu, alu carui nume ilu voiu adorá pana in mormentu, ilu voiu plantá in anim'a celoru siepte copilasi ai mei. — Seti traiasca R. — cá se'lu cunósca si binecuvinte. Aceste totele potu demonstrá inain-tea ori carui foru censoratoriu! Binevoesce D. Redactoru a ne dá si mai de parte îndreptare cuvenita, caci, cum am disu mai susu, svaturile DVó-stra nu cadu pe petri, nici nu resuna in pustia, ei in anim'a celoru ce le dorescu.*)

Dionisiu Popoviciu
preotu.

Reportu generale istoricu, despre activitatea societatii „Petru Ma-
ioru“ a junimei romane din Budapest'a, dela infintiarea ei pana in pre-
sente, cetitu in siedinti'a generala din 12 Iuniu 1876 prin secretariulu so-
cietatii Petru Iliesiu, a esitu de sub tipariu in Budapesta 1877 si se vinde
cu 30 cr. in favorulu fondului societatii.

*) Bucurosu, imi pare inse reu, ca nu potu prestá mai multu.

Acestu interesantu reportu ne da istoriculu acestei societati, dela inceputulu ei pana astadi, ne arata activitatea ei si disertatiunele, ce le au tînutu membrii ei din candu in candu. Si din tote acést'a se vede, ca societatea „Petru Moioru“ este unu focariu pentru romanismulu din capital'a Ungariei. Junimea studiosa dela facultatile de sciintia ale universitatii se aduna, isi schimba ideile, cultiva limb'a materna si ingrijasce de totu, ce pôte contribui pentru pastrarea nationalitatii si limbei romanesci. Cumca acést'a este o problema frumoasa, daru cu atata mai grea, va pricepe oricine, care cunosce puseciunea noastra. Ea cere lupta, si cá lupt'a se fia eficace, se ceru midilóce spre agerirea poteriloru. Daru tocmai aci este ting'a lui Achile. Societatea dispune de forte modeste midilóce, si e necesitata a se intorce catre publiculu romanescu pentru sprijinire dupa potintia. Cu cea mai mare modestia vine acést'a societate a ne spune, ca publiculu romanu, care totudeuna a sprijinitu caldurosu intreprinderile acestei societati, pôte fi mangaiatu, ca acelu ajutoriu, care'lu primesce societatea din partea sa, este intrebuintiatu in celu mai salutaru modu. Nu ne indoimu, ca devenindu acestu reportu in man'a barbatiloru nostri, cari sciú pretiui astfeliu de intreprinderi salutari, voru sprijini cá si pana acuma acést'a activa societate literaria, ce are asia frumoasa devisa.

Mamaliga cu terciu. — Not'a Gaz. Tran. nr. 17 — este mancare buna, sanetosa asia precum o cere stomaculu, adeca nutritoria fara si irite. Si cei ce o manca de buna séma voru fi mai sanetosi, voru avé stomacu mai bunu, decatu cei ce mananca sup'a de carne cu creatinu, creatininu si sarcocinu. Ei nu voru avé cataru de stomacu, — ból'a cea moderna la gurmani. — Se nu dedamu poporulu nostru la bucate domnesci, ci se cautamu alu desvetia de la rachiú, acest'a e veninulu lui, acest'a ilu molesiasce si dobitoceste. — Astfeliu de omeni nu voru avé dinti putredi, nici lipsa de acidum salicyle. — Gurmani'a este inca numai o dedare, si fericite de acela, care nu sa dedatu la ea. Acela, care nu a mancatu alta bucata, decatu „Mamaliga cu terciu, — nu va rigni dupa alte bucate, cá cum nu rignimu nici noi dupa bucatele, care nu le cunoscemu. A mancá mancaru piparate, aromaticate, picante, nu e lucru firescu, este in contra naturei!

■ Mai repetimu rogarea, cá Domnii cari nu au platitu abonamentulu de anu se binevoiasca alu refui. Pe Domnii, cari nu nia tremisu indereptu nr. 1 ii consideramu de abonanti si le tramitemu foi'a regulatu. Esemplare din anululu trecutulu si din anululu acést'a se mai afla complete.